

SAMENLEVINGEN IN BALANS

Naar een toekomst in harmonie met de universele wetten

Marja de Vries

Marja de Vries

Samenlevingen in
Balans

Naar een toekomst in harmonie met de universele wetten

Tweede druk

AnkhHermes

Inhoud

Inleiding 9

Hoofdstuk 1

De metafoor van de landkaart 17

Alleen anders of ook beter? 17

De metafoor van de landkaart 22

De landkaart en de verschillende niveaus van de werkelijkheid 25

De staat van permanente onbalans in de burcht 29

De keuze 33

Hoofdstuk 2

De vele verschillende bronnen 35

Wisdomkeepers 35

Het universele karakter van de inhoud 38

Het wordt *nu* weer openbaar gemaakt 42

Recent archeologisch onderzoek 46

Recent antropologisch onderzoek 49

Mensen bekend met beide culturen 53

Hoofdstuk 3

De onlosmakelijk samenhangende culturele aspecten 55

Een cultuur als een geheel van samenhangende kenmerken 55

Het samenhangende culturele systeem van Samenlevingen in Balans 63

 Een holistisch, organisch wereldbeeld in lijn met de universele wetten 67

 Het gevolg: een spirituele manier van leven en zelforganisatie 73

 Goede relaties 81

 Cultuur = Natuur 82

Het samenhangende culturele systeem van Samenlevingen uit Balans 84

 Een dualistisch, mechanisch wereldbeeld 88

Het gevolg: een materialistische manier van leven en hiërarchie	92
Het gaat ten koste van de kwaliteit van al onze relaties	98
Cultuur ≠ Natuur	99
Twee culturele systemen die elkaar uitsluiten	101

Hoofdstuk 4

De staat van bewustzijn bij de rivier	103
---------------------------------------	-----

Lopen op twee benen	104
---------------------	-----

De staat waarin we helder kunnen denken	108
---	-----

De staat waarin we helder kunnen voelen en waarnemen	111
--	-----

De staat van dynamische balans tussen de mens en de natuur	112
--	-----

De staat van opvallende gezondheid	114
------------------------------------	-----

Fysiek optimaal functioneren	116
------------------------------	-----

De staat van dynamische balans tussen individu en gemeenschap	118
---	-----

Steeds meer bevestigd door de westerse wetenschap	120
---	-----

Hoofdstuk 5

De rivier als levenspad	124
-------------------------	-----

De balans helt over naar het vrouwelijke aspect	124
---	-----

De doelen in ons leven – uniek en algemeen	128
--	-----

In onze natuurlijke staat van zijn is leven synoniem met leren	130
--	-----

Het proces van transformatie	133
------------------------------	-----

Hoofdstuk 6

Waarom raken samenlevingen uit balans?	137
--	-----

Twee risico's bij het behoud van contact met het innerlijk Zelf	139
---	-----

De menselijke paradox	141
-----------------------	-----

De cyclische evolutie en de menselijke paradox	143
--	-----

Dankzij kennis van astrologie en kalenders	146
--	-----

Hoofdstuk 7

Interne beproevingen	150
----------------------	-----

De fase van het sociale contract – matrilineaire organisatie	150
--	-----

Het behoud van het vertrouwen in de interne autoriteit	154
--	-----

Stabiliteit en flexibiliteit	158
------------------------------	-----

Ceremoniën als culturele beschermende maatregel 160
Situaties waarin beschermende maatregelen niet toereikend bleken 163

Hoofdstuk 8

Externe beproevingen 166

Rampen als waarschuwingen en levenslessen 167
Overgave aan ons Hoger Zelf 168
Vertrouwen op onze instinctieve reacties 171
Angst, trauma en het risico om permanent uit balans te raken 175
Het gevoel van superioriteit is het keerpunt 179
Samenlevingen uit Balans zijn getraumatiseerde samenlevingen 183

Hoofdstuk 9

Onder de voet gelopen 185

Het onder de voet lopen van de Oud Europese samenlevingen 186
Het onder de voet lopen van samenlevingen op het Amerikaanse continent 189
Het gevolg is dat we niet meer weten wie we zijn 190

Hoofdstuk 10

We blijven anderen aandoen wat ons is aangedaan 195

Kolonisatie als een recentere vorm van onder de voet lopen 195
Het westerse economische systeem als de meest recente versie 200
Ongelijkheid is slecht voor iedereen 205
P'i en de vicieuze cirkel 208

Hoofdstuk 11

De staat van permanente onbalans in de burcht 214

De getraumatiseerde staat van zijn 214
Wel de pieken maar niet de dalen 217
De staat van permanente onbalans als hinkelen op één been 220
Het ego en ons onderbewustzijn 224
Gevangen in de burcht 228
De staat van permanente onbalans is een staat van angst 232
De angst van mannen, en vrouwen als 'de ander' 234

De angst van vrouwen, en introjectie	239
De staat waarin we verstrikt raken in vicieuze cirkels	244
De vicieuze cirkel van culturele conditionering	244
De vicieuze cirkel van ontkenning, vergeten en onwetendheid	247
De vicieuze cirkel van compensatie - genoeg is nooit genoeg	250

Hoofdstuk 12

Van de burcht naar de rivier	255
------------------------------	-----

De keuze tussen twee paden naar de toekomst	255
De huidige situatie als het uitgelezen moment	258
De transformatie van bewustzijn is primair	263
De persoonlijke healing en transformatie van ons bewustzijn	267
Ons herinneren wie we werkelijk zijn	269
Moed verzamelen	271
Het ego uit de macht zetten	272
Loslaten van persoonlijke overtuigingen	273
Helen van persoonlijke trauma's	274
Het vrouwelijke aspect in het collectief onderbewustzijn omarmen	277
De universele wetten in het collectief onderbewustzijn omarmen	280
Het kantelpunt	284
Op weg gaan en doen waarvoor we gekomen zijn	287

Nawoord	291
---------	-----

Overzicht van de Universele Wetten	293
------------------------------------	-----

Noten	309
-------	-----

Literatuur	337
------------	-----

Register	351
----------	-----

Over de auteur	357
----------------	-----

Hoofdstuk 1

De metafoor van de landkaart

*... het allerbelangrijkste om naar te kijken, het meest fundamentele (is):
Wat is in het beste belang van de toekomstige generaties van mensen
wereldwijd en van al het andere leven op deze aarde?*

– JOHN MOHAWK¹

Alleen anders of ook beter?

*... we kunnen niet langer weglopen voor de universele wetten van ma-
nifestatie. We moeten dit aspect van onze werkelijkheid recht in de ogen
kijken. Het is een vitaal onderdeel van ons inzicht als we gelijkwaardige
partners willen worden met alles op Aarde.*

– MACHAELLE SMALL WRIGHT²

Wanneer we besluiten bij te willen dragen aan een betere wereld, bestaat de verleiding om zo snel mogelijk tot actie over te gaan. Helaas lopen we dan het risico dat we slechts ‘water rond bewegen in een vijver’ en ontdekken dat wat we dachten dat een verbetering was, achteraf slechts een volgende variatie van hetzelfde blijkt te zijn. Als we willen dat onze inspanningen inderdaad effectief zijn is het daarom van belang dat we, in plaats van direct tot actie over te gaan, de tijd nemen om stil te staan bij de vraag: wat bedoelen we eigenlijk met ‘beter’? Het antwoord op die vraag is relatief en afhankelijk van

het uiteindelijke doel dat we willen bereiken: in het kader van een helder vastgesteld doel verwijst ‘beter’ naar alles wat ons dichterbij dat gewenste doel brengt. Echter, zonder een helder doel voor ogen, kunnen we ons nog zo hard inspannen om dingen anders te doen, maar bestaat er het reële risico dat we in cirkeltjes blijven ronddraaien.

Het doel dat ik bij het schrijven van dit boek voor ogen heb is het welzijn en floreren van al het leven op deze planeet Aarde. Dat wil dus zeggen, het welzijn van alle mensen wereldwijd, het welzijn van de natuur en de planeet, en het welzijn van de toekomstige generaties op deze planeet. Dit ene gemeenschappelijke doel is inclusief en laat niets en niemand buiten beschouwing. Dit streven naar volledigheid, en dus de wens om hierbij niets of niemand over te slaan, betekent niet het ontkennen van verschillen, maar het omvatten daarvan. De sleutel om zeker te weten dat wat we doen niets of niemand over het hoofd ziet, en dus de enige manier om te voorkomen dat we belangrijke aspecten buiten beschouwing laten, is om het geheel van het leven op deze planeet te benaderen als een Eenheid, als één complex samenhangend systeem.

De Cirkel van het Leven en het Web van het Leven

Hoewel wij in onze westerse cultuur³ een tijdlang niet gewend zijn geweest om uit te gaan van het Geheel van het Leven als een Eenheid, hebben veel andere culturen sinds duizenden jaren de Cirkel als symbool gebruikt voor dit Geheel van het Leven, deze Eenheid, die alles omvat en waarbinnen alles een plek heeft. Dit Geheel, de Cirkel van het Leven, verwijst naar een levend, bewust en intelligent universum. In de woorden van de Noord-Amerikaanse Hopi: ‘We bestaan in een levend en spiritueel universum, waarbinnen alle dingen verbonden zijn in de Heilige Cirkel van Leven, waar het belangrijk is dat respect en harmonie de overhand hebben.’⁴ De Cirkel van het Leven wordt ook gebruikt om te verwijzen naar het eeuwige, het oneindig potentieel en de Bron waaruit alles voortkomt en weer in terugkeert. Dit Geheel dat alles omvat, en dus ook alle niveaus van de werkelijkheid, wordt bovendien gekenmerkt door een verwevenheid van fysieke en niet-fysieke aspecten. Omdat binnen het Geheel van de Cirkel van het Leven alles een plaats heeft en niets buitengesloten wordt, zijn wij mensen ook een onlosmakelijk onderdeel van de dynamiek van deze Cirkel van het Leven.⁵

Verschillende culturen wereldwijd beschrijven deze onlosmakelijke samenhang tussen onszelf, het universum als geheel en alles daarbinnen, ook als het Web van het Leven, waarin iedereen en alles met elkaar verbonden is via ‘draden van gedachten’ – via één en hetzelfde universele bewustzijn. Ook het beeld van het Web van het Leven maakt duidelijk dat wij mensen een onderdeel van die Eenheid zijn en dat we op het niveau van onze essentie, ons inner-

lijk Zelf, verbonden zijn met al het andere leven. Het beeld van het universum als een web, waarin alles met al het andere verbonden is, wordt ook gebruikt om duidelijk te maken dat alles al het andere permanent beïnvloedt. Net als de aanraking van een spinnenweb op één plek overal in het web te merken is, zo hebben mensen sinds duizenden jaren geweten dat iedere handeling van ieder individu effect heeft op al het andere in het Web van het Leven. Bovendien onthult dit beeld van het Levensweb dat de mens dit Web van het Leven niet heeft geweven, maar dat wij als mensheid slechts een van de draden van dit Levensweb zijn. Wat er met het Web van het Leven gebeurt, gebeurt met alle onderdelen van het web en dus ook met ons. En net zo belangrijk, wat er met één van ons gebeurt en dus ook wat we elkaar aandoen, doen we de Aarde aan, en wat er met de Aarde gebeurt, gebeurt met ons allemaal.⁶

Kortom, wat wij het Levensweb aandoen, doen we niet alleen al het andere leven aan, maar doen we ook onszelf aan. Hoewel wereldwijd culturen in vele details kunnen verschillen, zijn we allemaal onderdeel van één mensheid en leven we met ons allen op deze ene planeet aarde. Omdat alles wat we doen al het andere beïnvloedt en geldt dat wat we iets of iemand anders aandoen, we eigenlijk onszelf aandoen, heeft het uiteindelijk geen zin om onderscheid te maken tussen het lot van één bepaalde groep mensen en het lot van de rest van de mensheid. Het Web van het Leven brengt zo op een eenvoudige manier in beeld dat we uiteindelijk geen tegenstrijdige maar gemeenschappelijke belangen hebben en dat het hebben van goede relaties belangrijk is voor het welzijn van alles en iedereen.

Ailton Krenal uit Brazilië gebruikt het beeld van het reizen in een kano om hetzelfde duidelijk te maken: ‘Wij zien het als volgt: we reizen met z’n allen in een kano door de tijd. Wanneer iemand in zijn deel van de kano een vuur maakt, een ander water in zijn deel schept, en weer een ander zijn behoefte er in doet, dan beïnvloedt dat ons allemaal. Het is de verantwoordelijkheid van iedereen in die kano, dat het vervoermiddel niet wordt vernietigd. Onze planeet is als een grote kano die door de tijd reist. De verwoesting van het oerwoud is de zorg van iedereen.’⁷ Wanneer we met behulp van het beeld van het Web van het Leven of van de grote kano die door de tijd reist eenmaal in staat zijn om het geheel en de onderlinge verbondenheid te zien, helpt dat ook om de samenhang te zien tussen enerzijds onze verantwoordelijkheid voor het bewaren van balans en goede onderlinge relaties, en anderzijds de consequenties waar we vroeg of laat mee geconfronteerd worden als we die verantwoordelijkheid negeren. Net als alle passagiers in de kano kunnen we als mensheid samenwerken bij het nastreven van een en hetzelfde doel, namelijk bijdragen aan het welzijn van alles en iedereen.

Een systeembenadering

De laatste vijftig jaar is ook de westerse wetenschap, onder andere dankzij de algemene systeemtheorie van Ludwig von Bertalanffy (1901-1972) steeds bekender geraakt met een benadering die uitgaat van het geheel van het leven als één complex samenhangend systeem. Volgens de systeembenadering is de wereld niet een toevallige verzameling van atomen, maar een groot complex dynamisch systeem. Net als de Cirkel van het Leven en het Web van het Leven maakt een wereldwijde systeembenadering het mogelijk om de dynamiek van alle onderlinge relaties, niet-lineaire verbanden en achterliggende patronen binnen het geheel te herkennen en te begrijpen. Het helpt ons om in te zien dat we onderdelen van het geheel alleen echt kunnen begrijpen in de context van het geheel waarvan ze een integraal onderdeel vormen. Door uit te gaan van het geheel, kunnen we bovendien voorkomen dat we de coördinerende activiteit van het Geheel uit het oog verliezen.

Een wereldwijde systeembenadering die uitgaat van het geheel van het leven als een Eenheid maakt ook duidelijk dat alle mensen op aarde deel uitmaken van één mensheid, dat de planeet Aarde de gemeenschappelijke woonplaats is voor deze ene mensheid en dat we als mensen een onlosmakelijk en integraal onderdeel vormen van het complexe, wereldwijde systeem van leven op deze planeet.

Ook alle aspecten van de menselijke samenlevingen zijn een onderdeel van dit geheel. ‘Hoe meer onze visie omvat, des te dichter naderen we de waarheid of de werkelijkheid’, schrijft Anna Lemkow in haar boek *Het Heelheid Principe* (1990/1993). Zij laat in dit boek zien dat de interesse om uit te gaan van het geheel en de onderlinge verbondenheid van de wereld de laatste tijd toeneemt, en ze komt tot de conclusie dat nu de tijd rijp is waarin ‘... niets minder dan de waarheid van de radicale eenheid van het bestaan als ontmoetingsplaats kan dienen voor de diverse volkeren en naties’.⁸

Als we uitgaan van het Geheel van het Leven en we bovendien in staat zijn om onderscheid te maken tussen dat wat wél en dat wat niet bijdraagt aan het ene gemeenschappelijke doel van welzijn en floreren van al het leven op deze planeet Aarde, hebben we de basisvoorwaarden in handen om daadwerkelijk aan de slag te gaan. Want dat maakt het mogelijk om bij alles wat we doen er bewust voor te kiezen om dát te stimuleren wat bijdraagt aan het ene gemeenschappelijke doel en om alles wat daarbij averechts werkt bewust zo veel mogelijk te voorkomen. Op deze manier kunnen we ervoor zorgen dat onze inspanningen, hoe moeilijk, ingrijpend of veelomvattend ook, uiteindelijk inderdaad effectief zullen zijn en zullen bijdragen aan het bereiken van ons doel.

Onderscheid kunnen maken tussen wat wel en wat niet werkt

Maar hoe kunnen we dit onderscheid maken tussen dat wat wél en dat wat niet bijdraagt? Het antwoord op deze vraag is dat we daarvoor de universele wetten als referentiekader kunnen gebruiken. Wanneer we uitgaan van het Geheel wordt duidelijk dat binnen dit Geheel niet alleen alles onlosmakelijk met al het andere verbonden is, maar dat dankzij het feit dat alles functioneert op basis van dezelfde universele wetmatigheden, er ook een dynamische ordening en harmonie bestaat. Deze universele wetten vormen *de* basisprincipes van alle leven ondersteunende systemen. Met andere woorden, al het leven wordt aangestuurd, ondersteund en in evenwicht gehouden door de werking van deze universele wetmatigheden. Het is dankzij de werking van deze achterliggende en onderling samenhangende universele principes dat het hele universum en alles daarbinnen optimaal en tegelijkertijd in harmonie met elkaar kan functioneren.

Wanneer we ons bewust zijn van deze universele wetmatigheden, kunnen we ze beschouwen als de handleiding voor het leven. Ze helpen ons namelijk begrijpen hoe wij te midden van het complexe geheel van het leven als individuen en als samenlevingen bewust onze keuzes zo kunnen maken dat onze menselijke activiteiten in lijn zijn met onszelf en met alles om ons heen. Dat betekent ook dat we onderscheid kunnen maken tussen dat wat wél en dat wat niet bijdraagt aan het welzijn en floreren van al het leven op deze planeet, door te kijken of iets wat we zouden willen ondernemen wel of niet in overeenstemming is met de werking van deze achterliggende universele wetten. Want als iets in lijn is met de werking van deze universele wetmatigheden, functioneert het optimaal, is het in balans en in harmonie met het grotere geheel en draagt het bij aan het welzijn van alles en iedereen.

In onze westerse cultuur zijn deze universele wetten lange tijd buiten beeld geweest, maar ze zijn terug te vinden in alle eeuwenoude wijsheidstradities en worden recent grotendeels door baanbrekend wetenschappelijk onderzoek bevestigd. In mijn boek *De Hele Olifant in Beeld* heb ik op basis van beide perspectieven deze achterliggende principes uitvoerig beschreven als zeven universele wetten.⁹

Terwijl alles in het universum en dus ook alles in de natuur in overeenstemming met deze universele wetten werkt en wij mensen ook deel uitmaken van dit complexe uitgebalanceerde systeem bevinden wij ons hierbij in een heel bijzondere situatie doordat we de beschikking hebben over onze vrije wil. Daardoor is het voor ons niet alleen mogelijk om ons zijn en doen in overeenstemming te brengen met deze wetmatigheden, maar is het in principe ook mogelijk om de werking van de universele wetten heel bewust in ons leven

toe te passen. De keerzijde hiervan is echter dat wij als mensen er – bewust of onbewust – ook voor kunnen kiezen om niet in lijn met deze wetmatigheden te leven, met alle gevolgen van dien (zoals verderop in dit boek duidelijk zal worden). Wanneer we ervoor kiezen om ons leven zo te leven dat het in overeenstemming is met de werking van deze universele wetten, zullen we optimaal functioneren, zal wat we doen overeenkomen met wie we in essentie zijn, zal het in balans en in harmonie zijn met het grotere geheel van het leven en bijdragen aan het welzijn van alles en iedereen.

De metafoor van de landkaart

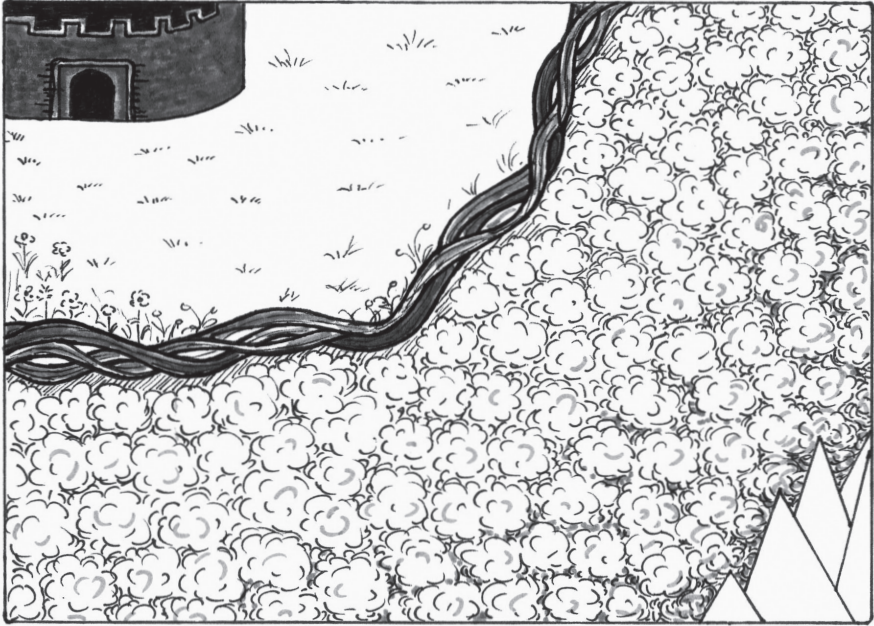
De landkaart is niet hetzelfde als het gebied, maar het helpt wel om je te oriënteren.

– PETER A. LEVINE¹⁰

De indeling van de universele wetmatigheden als zeven universele wetten helpt de meesten van ons die opgegroeid zijn binnen een cultuur waarin we geleerd hebben om iets te begrijpen door het uit elkaar te halen en in verschillende categorieën in te delen. Maar iedere poging om de universele wetten uit elkaar te halen is eigenlijk kunstmatig. Want wanneer we het geheel benaderen als één complex samenhangend systeem, zien we dat ook de universele wetten niet geïsoleerd van elkaar werken, maar allemaal tegelijkertijd en in onderlinge verbondenheid. De verschillende wetten werken als een totaal pakket waarbij ze elkaars werking ondersteunen en versterken. Daarom kunnen we bij het streven naar leven en handelen in lijn met de universele wetten ook het beste uitgaan van het geheel.

Om ons een idee te kunnen vormen van een situatie waarin alle universele wetten tegelijkertijd werkzaam zijn, heb ik een metaforische landkaart gemaakt. Een landkaart is weliswaar niet het terrein, maar is zeer bruikbaar als hulpmiddel bij de benadering die uitgaat van de werkelijkheid van het Geheel van het Leven als één complex samenhangend systeem.

Op deze landkaart zien we een rivier. In de metafoor van deze landkaart is de situatie bij de rivier de situatie waarin alles en iedereen in overeenstemming is met de werking van de universele wetmatigheden. De situatie bij de rivier is daarom voor alles en iedereen de situatie van dynamische balans. De Wet van Dynamische Balans maakt namelijk duidelijk dat alles wat bestaat gekenmerkt wordt door een dynamische balans tussen twee tegengestelde maar complementaire en onlosmakelijk met elkaar verbonden aspecten. Deze twee aspecten bestaan als talloze schijnbaar verschillende

Figuur 1.1 De landkaart.

paren met hetzelfde basispatroon van uitbreiding en samentrekking, en worden vaak aangeduid als mannelijk en vrouwelijk. Deze balans tussen het mannelijke, naar buiten gerichte en het vrouwelijke, naar binnen gerichte principe is dynamisch. Dat betekent dat de balans voortdurend in beweging is en soms enigszins overhelst naar de ene kant en soms naar de andere kant. In de metafoer van de landkaart betekent dit dat hoe verder iets of iemand van de rivier verwijderd is – naar de ene kant of naar de andere kant – des te groter de situatie van onbalans is.

De Wet van Eenheid en de Wet van Overeenstemming maken duidelijk dat in het universum alles en iedereen met al het andere verbonden is in een complex, dynamisch geheel, waarbinnen alles permanent in beweging is en alles al het andere permanent beïnvloedt. Het gevolg hiervan is dat de situatie van dynamische balans bij de rivier voortdurend enigszins wordt verstoord. Gelukkig is de verstoring van de dynamische balans in principe geen probleem, want de Wet van Dynamische Balans maakt ook duidelijk dat alles wat bestaat de inherente neiging heeft om – net als een duikelaartje – bij iedere verstoring de balans te herstellen, zodat alles voortdurend ook weer terugkeert naar de situatie van dynamische balans bij de rivier.

Deze situatie van dynamische balans weerspiegelt de essentiële aard van de natuur, want het unieke kenmerk van de natuur is dat ze zichzelf steeds zo organiseert – of indien nodig reorganiseert – dat ze altijd deze staat van dynamische balans weerspiegelt. Dat betekent dat op het moment dat de balans in de natuur wordt verstoord, er altijd een reorganisatie plaatsvindt om opnieuw een staat van dynamische balans te creëren. Als gevolg hiervan wordt het complexe geheel van het leven, en dus ook deze situatie bij de rivier, gekenmerkt door zowel stabiliteit als flexibiliteit. Zo werkt alles iedere keer opnieuw in de richting van balans en harmonie en dat is de ware essentie van het universum.

Bij de rivier kan alles en iedereen optimaal functioneren

Het betekent ook dat in de situatie bij de rivier de universele wetmatigheden permanent werkzaam zijn om optimale condities te creëren voor het voortbrengen en ondersteunen van leven. Omdat de Wet van Trilling duidelijk maakt dat alles in essentie energie is en energie de weg van de minste weerstand volgt, is het in de situatie bij de rivier tegelijkertijd voor alles en iedereen mogelijk om een optimaal resultaat te verkrijgen met zo min mogelijk moeite. Met andere woorden, in de metafoor van de landkaart is de situatie bij de rivier de optimale situatie voor al het leven en de plek waar alles en iedereen optimaal functioneert.

En dat geldt ook voor ons als mensen. Ook voor ons is de situatie bij de rivier de plek waar wij in een staat van dynamische balans zijn. Ook voor ons geldt dat hoe meer we uit balans zijn, des te verder we verwijderd zijn van de rivier. Tijdelijk uit balans zijn hoeft ook voor ons in principe geen probleem te zijn, omdat ook wij dankzij de werking van de Wet van Dynamische Balans een innerlijk zelfherstellend vermogen hebben, waardoor ook wij de inherente neiging hebben om die balans zo snel mogelijk te herstellen. Hier bij de rivier is ook de plek waar ons leven in lijn is met de universele wetmatigheden en ook wij, mensen, één zijn met al het Leven. Omdat binnen het geheel van het leven alles permanent al het andere beïnvloedt, geldt dat ook voor ons. Zoals de Wet van Overeenstemming duidelijk maakt, beïnvloedt ieder van ons als individu, maar ook iedere samenleving en wij als gehele mensheid – of we ons daar nu wel of niet bewust van zijn – met alles wat we doen permanent al het andere dat onderdeel uitmaakt van deze planeet Aarde.

Bij dit alles is er, zoals we al zagen, *één belangrijk verschil* tussen ons en al het andere van de natuur. Enerzijds is het unieke van de natuur dat ze zichzelf steeds zo organiseert dat ze altijd een dynamische balans weerspiegelt of

die dynamische balans bij een tijdelijke verstoring zo snel mogelijk herstelt. Anderzijds is het unieke van de mens dat wij beschikken over onze vrije wil, samen met de verantwoordelijkheid voor dat wat we met die vrije wil doen. Want omdat – zoals de Wet van Oorzaak en Gevolg uitlegt – iedere oorzaak een gevolg heeft, zijn in een context waarvoor geldt dat alles permanent al het andere beïnvloedt onze keuzes niet zonder gevolgen.

Wanneer we de verantwoordelijkheid nemen voor alles wat we op basis van onze vrije wil doen, zijn wij in staat om net als al het andere een harmonieus onderdeel te zijn van de Cirkel van het Leven en is ook voor ons de situatie bij de rivier in alle opzichten de situatie van optimaal functioneren. In deze staat kunnen we weten of dat wat we doen in lijn is met de universele wetmatigheden, via ons vermogen om innerlijk vast te stellen of het ‘juist’ of ‘kloppend’ voelt. In de situatie bij de rivier zijn we vitaal en werkt onze fysiologie zodanig dat we een optimale gezondheid kennen; we kunnen optimale fysieke prestaties leveren, optimaal helder nadenken en zijn optimaal in staat om te leren. We zijn optimaal creatief en optimaal in staat om ons talent te ontwikkelen, en we zijn optimaal in contact met onze innerlijke motivatie. Dat wat we doen geeft ons vreugde en innerlijke vervulling, terwijl dat alles tegelijkertijd in harmonie is met al het andere en met het grotere geheel. Kortom, in de metafoor van de landkaart komt de situatie bij de rivier overeen met de situatie van menselijk floreren.

De landkaart en de verschillende niveaus van de werkelijkheid

De gemeenschappelijke noemer die deze twee werelden van fysieke zaken en niet-tastbare energieën met elkaar verbindt is een raster van energielijnen die werken als radiogolven of frequenties, zonder zichtbare vorm.

– JAMIE SAMS¹¹

Dat alles roept mogelijk de vraag op wat ik eigenlijk bedoel met deze landkaart en de situatie bij de rivier. De metafoor van de landkaart is een poging om de verschillende niveaus van de werkelijkheid ‘in beeld te brengen’. De Wet van Overeenstemming maakt duidelijk dat er in het universum verschillende niveaus van de werkelijkheid bestaan. Dat betekent dat er naast het niveau van de materiële werkelijkheid, waar we allemaal vertrouwd mee zijn, nog andere, niet-fysieke niveaus van de werkelijkheid bestaan. In de metafoor van de landkaart geven de verschillende landschap-

pen in grote lijnen deze verschillende niveaus van de werkelijkheid weer. De ‘burcht’ linksboven en het aansluitende open veld geven de niveaus van de werkelijkheid weer die bestaan in ruimte en tijd. Het uitgestrekte bos en de bergen aan de overkant van de rivier weerspiegelen de niet-fysieke niveaus van de werkelijkheid die bestaan ‘voorbij ruimte en tijd’. Dat wil zeggen dat op deze niveaus van de werkelijkheid de begrippen ruimte en tijd niet bestaan.¹²

De burcht symboliseert het niveau van de werkelijkheid van materie. Het aangrenzende open veld symboliseert het niet-fysieke niveau van de werkelijkheid in ruimte en tijd, dat ook wordt aangeduid als ‘de wereld van energie’. In navolging van de Noord-Amerikaanse inheemse traditie heb ik dit in mijn boek *De Hele Olifant in Beeld* beschreven als de wereld van de spirit-die-beweegt-door-alle-dingen, of kortweg als de *force*. Via deze energie, deze spirit-die-beweegt-door-alle-dingen, die door alles heen stroomt dat bestaat – de bloemen, de waaiende wind, stenen, bomen, vogels, dieren – is alles met al het andere verbonden en vindt er een permanente uitwisseling van energie en informatie plaats tussen alles wat bestaat. De wereld van materie en de wereld van energie samen zijn – in navolging van de fysicus David Bohm – ook bekend als de expliciete orde.¹³

Het bos symboliseert het niet-fysieke niveau van de werkelijkheid dat ik in navolging van de Noord-Amerikaanse inheemse traditie in *De Hele Olifant in Beeld* heb beschreven als ‘de wereld van de spirit’ en die David Bohm heeft beschreven als de impliciete orde, die de expliciete orde voortbrengt. De bergen rechtsonder vertegenwoordigen wat ik beschreven heb als ‘de Grote Leegte’, de Bron waar alles uit voortkomt, en die David Bohm de superimpliciete orde heeft genoemd. De Wet van Overeenstemming maakt duidelijk dat ook de niet-fysieke werkelijkheid voorbij ruimte en tijd het fysieke niveau van de werkelijkheid doordringt, waardoor niet alleen alles onlosmakelijk met elkaar verbonden is, maar alles wat we waarnemen als een fysieke verschijningsvorm een spirituele essentie heeft.

Volgens de Wet van Trilling is alles wat bestaat energie en kent alles wat bestaat een uniek trillingspatroon. Ook de verschillende niveaus van de werkelijkheid onderscheiden zich van elkaar door verschillen in trillingsfrequenties. Dat wat we kennen als materie heeft lagere trillingsfrequenties dan dat wat niet-fysiek is. Dat betekent dat de metafoor van de landkaart tegelijkertijd ook een soort weergave is van een continuüm van trillingsfrequenties, waarbij de burcht de situatie weergeeft met de laagste trillingsfrequenties, en de trillingsfrequenties via het open veld en het bos aan de overkant van de rivier steeds verder oplopen.

Landschappen	Burcht	Open veld	R.	Uitgestrekte bos	Bergen
Niveaus van de werkelijkheid	In ruimte en tijd		~ ~	Voorbij ruimte en tijd	
De werelden volgens Apache Grandfather Stalking Wolf	De wereld van de materie	De wereld van de spirit-die-beweegt-in-alle-dingen (de <i>force</i>)	~ ~ ~	De wereld van de spirit	De Grote Leegte
Het gelaagd universum volgens fysicus David Bohm	Expliciete orde (materie)	Expliciete orde (energie)	~ ~ ~	Impliciete orde	Super-impliciete orde
Niveaus van bewustzijn volgens psychiater Carl Jung	Persoonlijk (on)bewustzijn		~ ~	Collectief (on) bewustzijn	(Universeel bewustzijn)
Staat van bewustzijn	Staat van permanente onbalans	Natuurlijke staat van bewustzijn	~ ~ ~		
Gemeten frequenties van hersengolven (EEG)	Bèta (14-60 Hz)	Alfa (7/8 – 14 Hz)	~ ~ ~	Thèta (4 - 7 Hz)	Delta (0 - 4 Hz)

Tabel I. De metafoor van de landkaart en de verschillende niveaus van de werkelijkheid.¹⁴

Dit alles betekent allereerst dat de landkaart laat zien dat de optimale situatie voor het leven – de situatie bij de rivier – zich bevindt op de speciale plek waar de niveaus van de werkelijkheid die bestaan in ruimte en tijd en de niet-fysieke niveaus van de werkelijkheid die bestaan ‘voorbij ruimte en tijd’ met elkaar in balans zijn. Met andere woorden, op deze metaforische landkaart is de situatie bij de rivier de plek waar de fysieke verschijningsvorm en de spirituele essentie optimaal met elkaar in balans zijn. Het betekent ook dat de situatie bij de rivier zich bevindt op de grens tussen enerzijds de lineaire tijd van verleden, heden en toekomst en anderzijds de onbegrensde eeuwigheid. Daarom is de situatie bij de rivier de plek waar het huidige moment zich bevindt, de situatie van NU.

En de situatie bij de rivier is natuurlijk de situatie waarin het mannelijke en het vrouwelijke aspect waar alles uit bestaat in balans zijn. Dat betekent dat het de situatie is waarin het vrouwelijke, vormloze, niet-fysieke aspect,

dat we ook kunnen omschrijven als het organisatiepatroon, het ontwerp, of het geheel van relaties dat het essentiële karakter van het levende systeem bepaalt, in balans is met het mannelijke, fysieke aspect als de fysieke belichaming van dat organisatiepatroon van het systeem. Het resultaat van het partnerschap van deze complementaire aspecten is het levensproces, de activiteit van het permanent belichamen van het organisatiepatroon van het systeem. Kortom, hier bij de rivier is de situatie waar het Leven zich bevindt.¹⁵

Dit alles betekent bovendien dat de rivier niet letterlijk naar een plaats of een locatie verwijst, maar in plaats daarvan naar een staat van bewustzijn. Deze staat van bewustzijn bij de rivier waarbij optimaal functioneren mogelijk is, is de natuurlijke staat voor al het leven. Daarom is de situatie bij de rivier ook *onze natuurlijke staat van bewustzijn*. Het is de staat van zijn waarin iedereen, dus wij allemaal, geboren worden – de situatie waarin we een kom vol perfect licht hebben – en het is de staat van bewustzijn waarin we ons – zowel fysiek als spiritueel – optimaal kunnen ontwikkelen. (Meer over onze natuurlijke staat van bewustzijn volgt in hoofdstuk 4 en 5.)

Omdat de situatie bij de rivier onze natuurlijke staat van bewustzijn is en dus de oorspronkelijke staat voor iedereen van ons als individu, en de buitenwereld een weerspiegeling is van de binnenwereld, is de situatie bij de rivier ook de natuurlijke staat voor gemeenschappen en samenlevingen. Deze oorspronkelijke staat van alle menselijke samenlevingen noem ik in dit boek Samenlevingen in Balans. Binnen Samenlevingen in Balans wordt deze staat van bewustzijn bij de rivier, waarin we optimaal kunnen functioneren, beschouwd als de normale staat van zijn. In het kader van de metafoor van de landkaart betekent dit dat de situatie bij de rivier de situatie is, waarin individuen, groepen, samenlevingen, de natuur en de gehele planeet in dynamische balans met zichzelf, met elkaar en met het hele universum zijn. In het verlengde hiervan gebruik ik de term Samenlevingen in Balans om expliciet te verwijzen naar die samenlevingen waarvoor geldt dat inzicht in de werking van de universele wetmatigheden een inherent onderdeel is van alle aspecten van de cultuur. Omdat op deze manier de cultuur van Samenlevingen in Balans gebaseerd is op dezelfde universele wetten als waarop alles in de natuur is gebaseerd, is het logische gevolg hiervan dat de cultuur in harmonie is met de natuur. (In dit boek geef ik deze situatie kort weer als Cultuur = Natuur). Dat is de reden waarom Samenlevingen in Balans kunnen floreren en tegelijkertijd in harmonie zijn met de natuur.

Met andere woorden, op de Landkaart van de Burcht en de Rivier weerspiegelt de situatie bij de rivier in alle opzichten het gemeenschappelijke doel van welzijn en floreren van al het leven op deze planeet Aarde.

De staat van permanente onbalans in de burcht

Om te beginnen zullen we moeten erkennen dat onze samenleving uit balans is ...

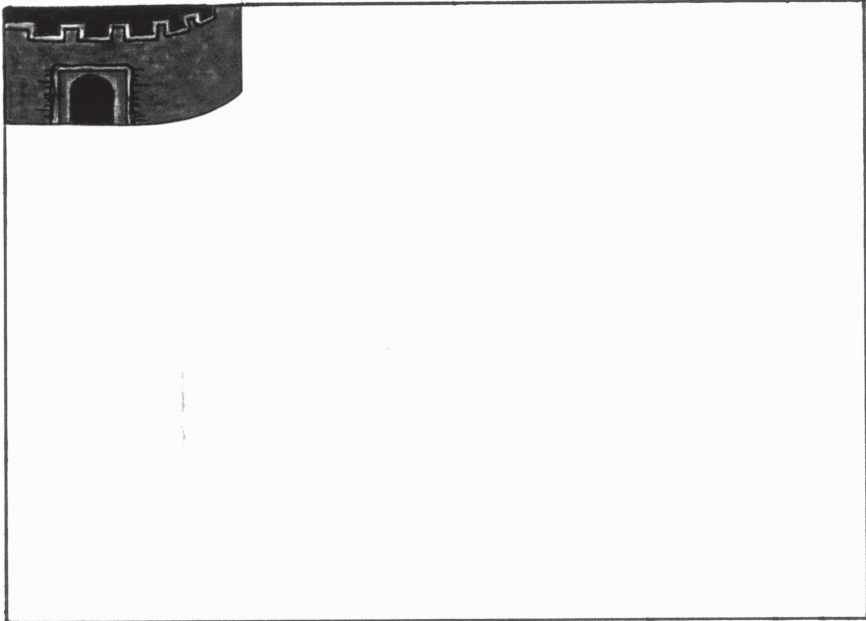
– CRISTINA BIAGGI¹⁶

Omdat we ons als mens echter binnen het Geheel van de Cirkel van het Leven in de bijzondere situatie bevinden dat we beschikken over onze vrije wil en de verantwoordelijkheid voor dat wat we met die vrije wil doen, laat de praktijk zien dat de situatie van balans bij de rivier voor ons mensen niet in alle situaties een vanzelfsprekend gegeven is. Bewust of onbewust kunnen we ook keuzes maken die niet in lijn zijn met de werking van de universele wetten, en een van de risico's daarvan is dat de inherente neiging om bij verstoring de balans zo snel mogelijk te herstellen, geblokkeerd kan raken. Hierdoor kunnen we vast komen te zitten in een staat van onbalans, die gekenmerkt wordt door een beperkter bewustzijn. In de metafoor van de landkaart betekent dit de situatie waarin we permanent vastzitten in de burcht. Met andere woorden, we worden een steen.

In deze staat van beperkter bewustzijn richten we onze aandacht uitsluitend op het niveau van de werkelijkheid van de materie en nemen we vrijwel alleen de fysieke werkelijkheid waar. Deze staat van permanente onbalans is wat we in onze westerse cultuur beschouwen als onze normale staat van bewustzijn. Omdat we in deze staat uitsluitend de wereld van de materie waarneemen, zijn we in onze cultuur gaan geloven dat de burcht – het fysieke niveau van de werkelijkheid – de enige werkelijkheid is die er bestaat en dat er buiten de burcht niet echt iets is.

Omdat onze uiterlijke situatie een weerspiegeling is van onze innerlijk situatie, zal de samenleving van individuen die de staat van permanente onbalans beschouwen als de normale staat van zijn, uiteindelijk ook uit balans raken en dus een Samenleving uit Balans worden. (Meer over dit hele proces volgt in hoofdstuk 6, 7, 8, 9 en 10.) Wanneer we ervan overtuigd zijn dat de enige werkelijkheid die er bestaat de situatie in de burcht is, lopen we echter ook het risico om onze natuurlijke staat van bewustzijn – de situatie van dynamische balans bij de rivier waarin we optimaal kunnen functioneren in harmonie met al het andere – vrijwel geheel uit het oog te verliezen. En dat is de situatie binnen onze westerse cultuur: in plaats van onze natuurlijke staat van bewustzijn, zijn we de staat van permanente onbalans, waarin ons bewustzijn vernauwd is en we verre van optimaal kunnen functioneren, gaan beschouwen als onze normale staat van bewustzijn.

Toch wordt iedereen, en worden dus ook alle kinderen in Samenlevingen

Figuur 1.2 De landkaart met alleen de burcht.

uit Balans, geboren in de natuurlijke staat van bewustzijn bij de rivier – en dus met een kom vol licht. Daarom kunnen we in onze westerse cultuur onze natuurlijke staat van zijn nog herkennen in heel jonge kinderen. Maar omdat de staat van permanente onbalans als normaal wordt beschouwd en de staat van dynamische balans niet wordt herkend als onze natuurlijke staat van zijn, ervaren kleine kinderen tijdens hun opvoeding, onderwijs en socialisatie een sterke druk om zich te conformeren aan dat wat als cultureel normaal beschouwd wordt. Het gevolg is dat ook vrijwel alle kinderen vroeg of laat permanent uit balans raken.¹⁷

De situatie van permanente onbalans in de burcht is verre van optimaal. In de staat van permanente onbalans hebben we geen helder contact met onze gevoelens en onze intuïtie. We zijn minder gezond en vitaal dan in onze natuurlijke staat, en ook onze fysieke prestaties en ons vermogen om te leren zijn minder goed dan in de staat van balans bij de rivier. Bovendien hebben we geen contact met onze unieke talenten en onze innerlijke dromen, wensen en verlangens. We zijn niet in contact met wie we in essentie zijn en ook niet met ons innerlijk weten. Ook hebben we in deze staat nauwelijks of geen contact met ons vermogen om innerlijk vast te stellen of iets ‘juist’

of ‘kloppend’ voelt, en dus of iets wel of niet in lijn is met de universele wetmatigheden. Het uiteindelijke gevolg is dat veel van wat we doen tegen de werking van de universele wetmatigheden in gaat. Dat betekent ook dat we in de burcht veel harder moeten werken en we ondanks alle inspanningen een beperkt resultaat bereiken. (Meer over de staat van permanente onbalans volgt in hoofdstuk 11.)

Omdat in de westerse samenleving de staat van permanente onbalans als normaal wordt beschouwd, en de buitenwereld een weerspiegeling is van de binnenwereld, is onze gehele westerse cultuur een Samenleving uit Balans. In de context van de metafoor van de landkaart verwijst de term Samenlevingen uit Balans dus naar samenlevingen in de burcht. Voor Samenlevingen uit Balans geldt dat de gemeenschappelijke culturele overtuigingen en de sociale cultuur op basis daarvan niet in overeenstemming zijn met de universele wetmatigheden. We zijn zelfs het bestaan van de universele wetten geheel uit het oog verloren. En omdat de cultuur niet in lijn is met de universele wetten is als gevolg daarvan de cultuur ook niet in harmonie met de natuur. (In dit boek geef ik deze situatie kort weer als Cultuur ≠ Natuur.) Hoewel we ook in deze situatie nog steeds een onderdeel zijn van de Cirkel van het Leven, waarbinnen alles al het andere beïnvloedt, is ons doen en laten echter niet langer in harmonie met al het andere...

De weg kwijt

De econoom E.F. Schumacher wees al in 1973 in zijn bekende boek *Small is Beautiful (Hou het klein)* op de verregaande consequenties van het ontkennen van het bestaan van de niet-fysieke niveaus van de werkelijkheid, want de erkenning van het bestaan van de andere niveaus van de werkelijkheid is onmisbaar om de wereld te begrijpen. ‘Wanneer wij geen “zijnsniveaus” of “graden van betekenis” erkennen, kunnen we de wereld niet begrijpelijk maken voor onszelf en hebben we niet de geringste mogelijkheid om onze eigen positie te bepalen, de positie van de mens, in het schema van het universum.’¹⁸

Omdat op de westerse landkaart met alleen de burcht grote delen van de werkelijkheid worden weggelaten, weten we niet meer wat onze natuurlijke staat van bewustzijn is. Omdat de meest wezenlijke elementen van de mens daardoor niet meer in beeld komen, weten we ook niet meer wie we in essentie zijn en wat het onbegrensde menselijk potentieel is waarover we – zoals de Wet van Eenheid duidelijk maakt – in principe kunnen beschikken. Ook het Leven zelf komt niet meer op de landkaart voor. In zijn boek *A Guide for the Perplexed* (1977) gebruikt E.F. Schumacher ook de metafoor van een landkaart en stelt vast dat we niet alleen in ons opnemen wat er wel op de culturele

landkaart staat, maar dat we ook gewend raken aan de afwezigheid van de dingen die er niet op staan. ‘De landkaarten die op de moderne wetenschap zijn gebaseerd, laten alle vragen die werkelijk van belang zijn onbeantwoord.’¹⁹ Hij verwijst daarmee naar de situatie dat veel mensen in de westerse samenleving niet meer weten wat het doel en de betekenis van ons leven als mens is.

Kortom, je zou kunnen zeggen dat we de weg zijn kwijtgeraakt. Maar hoe kan het dat we als westerse cultuur de weg zijn kwijtgeraakt zonder dat we dat in de gaten hebben? In het taoïsme wordt dat zo uitgelegd: ‘Wie reist en niet meer weet hoe hij moet terugkeren, is zijn thuis kwijtgeraakt. Als één mens zijn thuis kwijtraakt, dan zal zijn hele generatie dat afkeuren. Als de hele wereld zijn thuis is kwijtgeraakt, dan weet niemand dat nog afkeurenswaardig te vinden.’²⁰ In dat geval zal de situatie waarin iedereen verdwaald is, door iedereen als normaal worden beschouwd. Omdat we in onze westerse samenleving zijn gaan denken dat de staat van permanente onbalans in de burcht onze normale staat van zijn is en we bovendien de Wet van Dynamische Balans uit het oog zijn verloren, neemt vrijwel niemand waar dat iedereen uit balans is. Wanneer die staat bovendien beschouwd wordt als de norm, ontstaat de omgekeerde situatie. Individuen die wel in balans zijn – en dat is de situatie van heel jonge kinderen – zullen van alle kanten een druk ervaren om zich te conformeren aan de ‘norm’. Pas de laatste tijd beginnen we ons te realiseren wat mogelijk de verstrekkende wereldwijde gevolgen van opvoeding, onderwijs en socialisatie zijn waarbij dit het geval is ...

Kort samengevat betekent dit alles dat we met behulp van de Landkaart van de Burcht en de Rivier en door het geheel van het leven te benaderen als een Eenheid, als één complex samenhangend systeem, allereerst in staat zijn om de kern van al onze problemen wereldwijd te identificeren: de westerse samenleving als geheel is een Samenleving uit Balans. Binnen Samenlevingen uit Balans raken ook vrijwel alle individuen vroeg of laat in een staat van permanente onbalans. Met behulp van de Landkaart van de Burcht en de Rivier wordt ook zichtbaar dat bij een cultuur die zich beperkt tot de burcht alle oorzaken van alle problemen buiten beeld blijven. Want de Wet van Oorzaak en Gevolg stelt niet alleen dat alle oorzaken gevolgen hebben en dat alle gevolgen oorzaken hebben en dat dus niets ‘toevallig’ en dus zonder oorzaak gebeurt. Deze universele wet stelt ook dat alle oorzaken zich bevinden op de niet-fysieke niveaus van de werkelijkheid, en dat *wat we waarnemen als de werkelijkheid van materie slechts de gevolgen zijn van de niet-fysieke oorzaken*. Met andere woorden, we zullen de oorzaken van de huidige wereldwijde problemen niet vinden als we die in de burcht en dus op het niveau van de werkelijkheid van de materie zoeken.

De keuze

Het pad voor de mensheid dat door kapitalisme, industrialisatie en kolonialisme in kaart werd gebracht, is geëindigd in een afgrond. We hebben een ander pad nodig. En de wijsheid van de inheemse volken zorgt voor de wegwijzers van het alternatieve pad. Inheemse culturen hebben millennia overleefd op basis van harmonie met de natuur en met elkaar.

– SATISH KUMAR²¹

Gelukkig begint het nu langzamerhand ook binnen onze westerse cultuur door te dringen dat deze optie waarbij we blijven proberen onze problemen op te lossen op de manier waarop we dat gewend zijn een doodlopende weg is. ‘Net zoals ik’, stelde de Zuid-Afrikaanse dichteres Antjie Krog op het international literatuurfestival in Den Haag in januari 2010, ‘zullen jullie je plotseling in een situatie bevinden die vele eeuwen geïnterpreteerd en georganiseerd is via westerse en Europese kaders. Maar er zal een tijd komen waarin jullie zullen ontdekken, net als ik, dat de meeste van jullie referenties en veel van jullie kaders nutteloos en overbodig zijn geworden.’²² Met behulp van de Landkaart van de Burcht en de Rivier wordt duidelijk dat we twee opties hebben, die elkaar uitsluiten. De eerste optie is die van Samenlevingen uit Balans in de burcht; dat is de optie waarbij we in de burcht blijven en doorgaan met wat we aan het doen zijn. Zoals ik in dit boek nader zal toelichten, leidt doorgaan met leven in strijd met de universele wetmatigheden tot een steeds grotere onbalans en daardoor tot steeds ernstiger problemen en verdere destructie.

De tweede optie is die van Samenlevingen in Balans bij de rivier en dus een leven dat wel in lijn is met de werking van de universele wetten. Dit betekent het streven om op alle fronten de oorspronkelijke balans te herstellen en dus om ons in te zetten voor een algehele transformatie van de burcht naar de rivier. Omdat we één mensheid zijn op één planeet betekent deze optie bovendien de keuze voor een wereldwijde transformatie van alle Samenlevingen uit Balans naar Samenlevingen in Balans. Dit is de keuze voor een situatie waarbij alle aspecten van alle menselijke samenlevingen net als alle ecosystemen in overeenstemming zijn met de werking van de universele wetmatigheden. Bovendien verschaft het ons de mogelijkheid om ons volledige potentieel te ontwikkelen en voor samenlevingen om te floreren. Met andere woorden, dit is de optie waardoor we het gemeenschappelijke doel, zoals dit aan het begin van dit hoofdstuk is beschreven, kunnen verwezenlijken.

Zodra we ons realiseren dat er inderdaad in principe twee opties zijn, en we begrijpen dat we niet voor beide kunnen kiezen omdat we niet permanent

uit balans kunnen zijn en tegelijkertijd in een staat van dynamische balans, kunnen we tussen beide kiezen en onze richting voor de toekomst bepalen.

Wanneer we eenmaal onderscheid kunnen maken tussen beide opties, kunnen we bovendien de culturele verwarring en desoriëntatie over wat werkelijk vooruitgang is en wat daarentegen achteruitgang, afbraak en vicieuze cirkels blijken te zijn, overstijgen. Omdat Samenlevingen in Balans daadwerkelijk op veel plaatsen wereldwijd hebben bestaan en tot op heden hier en daar nog steeds bestaan, betekent kiezen voor de transformatie van de burcht naar de rivier dat het niet nodig is om het wiel helemaal opnieuw uit te vinden.